

KONVENCIJA O PRINUDNOM RADU 1930 (Br. 29)

Član 1

1. Svaka Članica Međunarodne organizacije rada koja ratifikuje ovu konvenciju obavezuje se da suzbija bilo koji vid prinudnog ili prisilnog rada u bilo kojem njegovom obliku u najkraćem mogućem roku.
2. U cilju potpunog suzbijanja prinudnog ili prisilnog rada isti u toku prelaznog perioda, i samo za javne svrhe i kao izuzetna mjera, podliježe uslovima i garancijama koje su u daljem tekstu predviđene.
3. Nakon isteka perioda od pet godina od stupanja ove konvencije na snagu i kada Administrativni savjet Međunarodne organizacije rada priprema izvještaj predviđen članom 31 dalje u tekstu, isti taj Savjet razmatraće mogućnosti suzbijanja prinudnog ili prisilnog rada u svim njegovim vidovima bez produžavanja prelaznog perioda kao i poželjnost da se ovo pitanje stavi na dnevni red konferencije.

Član 2

1. Za potrebe ove konvencije izraz “prinudni ili prisilni rad” označava obavljanje rada ili pružanje usluga koja se od bilo kojeg lica iznuđuje pod prijetnjom kazne bilo kakvog tipa a za koji se dotična osoba nije dobrovoljno ponudila.
2. Ipak, za svrhe ove konvencije, izraz “prinudni ili prisilni rad” neće se odnositi na:
 - (a) svaki rad ili uslugu koji su iznuđeni prema zakonu o obaveznoj vojnoj službi za rad isključivo vojnog karaktera;
 - (b) svaki rad ili služba koja je dio uobičajenih građanskih obaveza zemlje koja je u potpunosti nezavisna;
 - (c) svaki rad ili usluga iznuđena od bilo kojeg lica kao posledica odluke suda, uz uslov da se taj rad ili služba izvodi pod nadzorom ili kontrolom javnih organa vlasti i da pomenuto lice nije unajmljeno ili na raspolaganju privatnih lica – pojedinaca, kompanija ili udruženja;
 - (d) svaki rad ili usluga iznuđena u slučajevima hitnosti, tj. u slučaju rata ili nepogoda ili prijeteci nepogoda, kao što su požar, poplava, glad, zemljotres, ozbiljne epidemije i epizotije, invazija životinja, insekata ili pošast štetočina koje napadaju povrtne kulture, i uopšte sve okolnosti koje bi mogle da ugroze egzistenciju i dobrobit čitave ili dijela populacije;
 - (e) manje komunalne usluge takve prirode koje, kada ih obavljaju članovi društvene zajednice u neposrednom interesu pomenute zajednice, se mogu smatrati kao uobičajene građanske obaveze kojima podliježu članovi zajednice, pod uslovom da članovi zajednice ili njihovi neposredni predstavnici imaju pravo da budu konsultovani u pogledu potreba za takvim uslugama.

Član 3

Za potrebe ove konvencije izraz “nadležni organ vlasti” označava ili organ vlasti ili metropolitansku (urbanu, ili pod centralnom vlašću države) pokrajinu-provinciju, ili najviši centralni organ vlasti na dotičnoj teritoriji.

Član 4

1. Nadležni organ vlasti neće nametati ili dozvoliti nametanje prinudnog ili prisilnog rada u korist privatnih lica, pojedinaca, kompanija ili udruženja.

2. Tamo gdje prinudni ili prisilni rad u korist privatnih lica, pojedinaca, kompanija ili udruženja postoji na dan kada je generalni direktor Međunarodne kancelarije rada registrovao ratifikaciju konvencije od strane Članice, Članca se obavezuje da u potpunosti suzbije takav prinudni ili prisilni rad od dana kada ova konvencija za datu Članicu stupi na snagu.

Član 5

1. Sve koncesije koje se odobre privatnim licima, pojedincima, kompanijama ili udruženjima ne smiju predviđati mogućnost bilo kojeg vida prinudnog ili prisilnog rada u proizvodnji ili prikupljanju proizvoda koje to privatno lice, pojedinac, kompanija ili udruženje koriste ili kojima trguju.

2. Tamo gdje kod takvih koncesija postoje odredbe koje predviđaju mogućnost korišćenja prinudnog ili prisilnog rada, takva mogućnost se mora opozvati što prije, saglasno članu 1 ove konvencije.

Član 6

Zvaničnici uprave, čak i kada imaju dužnost da podstiču stanovništvo pod njihovom upravom da se angažuju u nakom vidu rada, ne smiju tjerati pomenuto stanovništvo ili člana tog stanovništva da radi za privatno lice, pojedinca, kompaniju ili udruženje.

Član 7

1. Plemenske vođe koji nemaju upravne funkcije ne smiju pribjegavati prinudnom ili prisilnom radu.

2. Plemenske vođe koji nemaju upravne funkcije mogu, uz izričitu dozvolu nadležnih organa vlasti, da pribjegu prinudnom ili prisilnom radu, uz poštovanje odredaba člana 10 ove konvencije.

3. Plemenske vođe koji su pravovaljano priznati i koji ne primaju adekvatnu naknadu u drugim vidovima mogu da dobiju pravo izvršavanja ličnih usluga, uz poštovanje pravovaljanih propisa i uz uslov da su sve neophodne mjere preduzete kako bi se spriječila zloupotreba.

Član 8

1. Na najvišem civilnom organu vlasti na dotičnoj teritoriji leži odgovornost za donošenje svake odluke koja se odnosi na pribjegavanje prisilnom ili prinudnom radu.

2. Ipak, takav organ vlasti može da delegira svoja ovlašćenja najvišem lokalnom organu vlasti da iznudi prisilni ili prinudni rad koji ne podrazumijeva premještanje radnika sa njihovog uobičajenog mjesta boravka. Isti organ vlasti može i da delegira, za one periode i uz one uslove koji su izloženi u propisima predviđenim članom 23 ove konvencije, ovlašćenja najvišim lokalnim organima vlasti da nametne prisilni ili prinudni rad koji podrazumijeva premještanje radnika sa njihovog uobičajenog mjesta boravka u cilju lakšeg kretanja predstavnika (zvaničnika, funkcionera) uprave, kada su na dužnosti, i za potrebe transporta državnih zaliha.

Član 9

Sem ako nije drugačije predviđeno članom 10 ove konvencije, svaki organ vlasti nadležan da iznudi prinudni ili prisilni rad, mora da se, prije nego što pribjegne takvom radu, uvjeri da:

- (a) je rad koji će se obavljati ili usluga koja će biti pružena jeste od značajnog neposrednog interesa za društvenu zajednicu koja treba da obavi rad ili pruži uslugu;
- (b) da je rad ili usluga hitno potrebna;
- (c) da je nemoguće da se obezbijedi dobrovoljni rad za izvršavanje posla ili pružanje usluga uz zamjenu po stopama zarade ili uslovima rada koji nisu manje povoljni od onih koji preovladavaju u dotičnoj oblasti za slični rad ili uslugu; i
- (d) da rad ili usluga neće predstavljati suviše veliki teret za istu zajednicu, imajući u vidu raspoloživu radnu snagu i njen kapacitet da obavi posao.

Član 10

1. Prisilni ili prinudni rad iznuđen na ime poreza ili prisilni ili prinudni rad kojem su Plemenske vođe koji imaju upravne funkcije pribjegli upotrebi prinudnog ili prisilnog rada za potrebe obavljanja javnih radova postepeno se moraju ukidati.

2. U međuvremenu, tako gde je prisilni ili prinudni rad iznuđen na ime poreza i gdje su Plemenske vođe koji imaju upravne funkcije pribjegli upotrebi prinudnog ili prisilnog rada za potrebe obavljanja javnih, zainteresovani organi vlasti se prvo moraju uvjeriti da:

- (a) je rad koji će se obavljati ili usluga koja se ima pružiti od značajnog neposrednog interesa za zajednicu koja treba da obavi rad ili pruži uslugu;
- (b) da su rad ili usluga hitno potrebni;
- (c) da rad ili usluga ne predstavljaju suviše veliko opterećenje za datu populaciju, uzimajući u obzir raspoloživu radnu snagu i njen kapacitet da obavi rad;
- (d) da obavljanje rada ili pružanje usluge neće povlačiti za sobom i premještanje radnika sa njihovog uobičajenog mjesta boravka.
- (e) da će se u izvršavanju rada i pružanju usluga rukovoditi u skladu sa zahtjevima vjeroispovjesti, društvenog života i poljoprivrede.

Član 11

1. Samo odrasli fizički sposobni muškarci koji su stariji od 18 i mlađi od 45 godina mogu da budu pozvani na prinudni ili prisilni rad. sem u pogledu vidova rada predviđenih članom 10 ove konvencije, uz sledeća ograničenja:

- (a) kad god je moguće zdravstveni radnik kojeg je imenovala uprava treba da utvrdi da li dotično lice ne pati od bilo kakvih infekcija ili zaraznih bolesti i da je fizički spremno za rad koji se od njega traži i za uslove u kojima će se taj rad obavljati;
- (b) da su izuzeti nastavnici i učenici i predstavnici uprave uopšte;
- (c) da se u svakoj zajednici vodi računa o broju odraslih fizički sposobnih muškaraca bez kojih je nemoguće voditi porodični i društveni život;
- (d) da se poštuju bračni i porodični odnosi.

2. Za svrhe alineje (c) prethodnog stava, propisima predviđenim članom 23 ove konvencije utvrdiće se stalan udio stalno nastanjenih odraslih fizički sposobnih muškaraca koji se u bilo koje doba mogu angažovati na prinudnom ili prisilnom radu, vodeći računa uvijek o uslovu da ovaj udio neće nikada biti veći od 25%. U utvrđivanju udijela nadležni organ vlasti mora da vodi računa o gustini naseljenosti, o društvenom i fizičkom razvoju populacije, o godišnjim dobima, i radu koji dotična lica moraju da obave u ime svog mjesta, i uopšte, uz vođenje računa o ekonomskim i društvenim potrebama normalnog života dotične društvene zajednice.

Član 12

- 1. Najduži mogući period na koji bilo koje lice može da bude angažovano na prinudnom ili prisilnom radu svih vrsta u bilo koje vrijeme u toku dvanaest mjeseci ne smije da bude duži od šezdeset dana, uključujući i vrijeme koje se provede u odlasku na i sa radnog mjesta.
- 2. Svako lice kojem je prinudni ili prisilni rad nametnut mora imati potvrdu u kojoj je naznačeno koliko dugo (u kom periodu) traje rad koji to lice mora da obavi.

Član 13

- 1. Uobičajeni radni sati za svako lice koje mora da obavi prisilni ili prinudni rad biće isti kao i oni koji preovlađuju u slučaju dobrovoljnog rada, a radni sati koji su duži od uobičajenog radnog vremena moraju se nadoknaditi po stopi koja preovladava za slučaj prekovremenog i dobrovoljnog rada.
- 2. Dan odmora u toku nedjelje mora biti dodijeljen svim licima koja moraju da obave prinudni ili prisilni rad bilo koje vrste mora da koincidira što je više moguće sa danom koji je tradicionalno ili prema običaju određen za odmor na dotičnoj teritoriji ili regionu.

Član 14

1. Izuzimajući prinudni ili prisilni rad predviđen članom 10 ove konvencije, prinudni ili prisilni rad svih vrsta mora da bude nadoknađen u gotovini po stopama koje nisu manje od onih koje preovladavaju za sličnu vrstu rada bilo u oblasti u kojoj se rad izvodi ili u oblasti u kojoj se radnici regrutuju, u zavisnosti gdje je veća.

2. U slučaju rada kojem su pribjegli Plemenske vođe koji imaju upravne funkcije, isplata zarada se mora što prije uvesti u skladu sa odredbama prethodnog stava.
3. Zarade se moraju isplaćivati svakom radniku posebno a ne njihovom plemenskom vođi ili bilo kojem drugom organu vlasti.
4. U cilju isplata zarada dani provedeni u putovanju na i sa radnog mjesta obračunavaju se kao radni dani.
5. Ništa iz ovog člana ne smije da spriječi uobičajene davanje sledovanja koje se daje kao dio zarade, uz obavezu da ta sledovanja budu iste vrijednosti kao novčane isplate umjesto kojih se daju, dok se od prihoda na ime zarade ne smije ništa odbiti na ime poreza ili obezbjeđenje posebne ishrane, odjeće ili smještaja koji se radnicima pruža kako bi ostao u dobroj kondiciji da obavlja svoj rad u posebnim uslovima bilo kog radnog odnosa, ili za obezbjeđivanje alata.

Član 15

1. Svaki zakon ili propis koji se tiče naknade za nezgodu ili bolest za radnika, a koja proističe iz radnog odnosa, te svaki zakon ili propis kojim se predviđa nadoknada za izdržavane ili preminule ili onesposobljene radnike koji jeste ili će biti na snazi na dotičnoj teritoriji, mora se ravnopravno primjenjivati na sva lica koja moraju da obave prisilni ili prinudni rad isto onako kao što se primjenjuje na dobrovoljne radnike.
2. Svaki organ vlasti koji angažuje radnika za potrebe obavljanja prinudnog ili prisilnog rada ima obavezu da obezbijedi osnovna sredstva za život za svakog onog radnika koji je usled nezgode ili bolesti koje proističe iz radnog odnosa, postao u potpunosti ili djelimično nesposoban da se stara o sebi, i da preduzme mjere da obezbijedi izdržavanje svakom licu koje je zaista bilo zavisno od tog radnika u slučaju njegovog onesposobljavanja ili smrti a kako proističe iz radnog odnosa.

Član 16

1. Sem u slučajevima posebne potrebe, lica koja moraju da obave prisilni ili prinudni rad ne smiju se prebacivati u oblasti u kojima se ishrana i klima znatno razlikuju od onih na koji su se dotična lica navikla kako se njihovo zdravlje ne bi dovelo u opasnost.
2. Ni u kom slučaju se ovakvo prebacivanje radnika ne smije dozvoliti ako se strogo ne sprovedu sve mjere u pogledu higijene i smještaja koje je neophodno sprovesti kako bi dotični radnici mogli da se prilagode postojećim uslovima te njihovo zdravlje bilo obezbijeđeno.
3. Kada se takav transfer ne može izbjeći, moraju se usvojiti mjere postepenog privikavanja na nove uslove ishrane i klime po savjetu nadležnog ljekara.
4. U slučajevima gdje se od takvih radnika traži da obavljaju redovan rad na koji se nisu navikli, moraju se preduzeti mjere za njihovo navikavanje na takav rad, pogotovo u pogledu postepenog osposobljavanja, časova rada i obezbjeđenje pauza za odmor, kao i svakog povećanja ili poboljšanja ishrane koji su neophodni.

Član 17

Prije nego što se dozvoli pribjegavanje prinudnom ili prisilnom radu za potrebe građevinskih radova ili održavanja koje će podrazmijevati da radnici ostanu na radnim mjestima znatno vrijeme, nadležni organ vlasti mora se uvjeriti da:

(1) su sve potrebne mjere preduzete kako bi se zaštitilo zdravlje radnika i zagarantovala potrebna zdravstvena njega, i pogotovu (a) da radnici budu ljekarski pregledani prije nego što počnu sa

radom i u određenim vremenskim razmacima u toku službovanja; (b) da postoji odgovarajući medicinski kadar, i (c) da su sanitarni uslovi na radnim mjestima odgovarajući, kao i snabdjevanje pijaćom vodom, hranom, gorivom te posuđem za kuvanje i, tamo gdje je neophodno, potrepštine za stanovanje i oblačenje;

(2) su sklopljeni utvrđeni aranžmani u cilju obezbjeđenja sredstava za život za porodice radnika, posebno putem lakšeg i jednostavnijeg slanja rimesa, putem sigurnih metoda, ili djelova zarade porodici, na zahtev i uz pristanak radnika;

(3) da troškove putovanja radnika na i sa radnih mjesta snosi i da se obavljaju na odgovornost uprave, koja će pomoći da se ona lakše obave tako što će na raspolaganje staviti sva raspoloživa prevozna sredstva;

(4) da, u slučaju bolesti ili nesreće usled koje radnik nije sposoban da radi izvesno vrijeme, radnik se vrati u domovinu na račun uprave;

(5) svaki radnik koji želi da ostane kao dobrovoljni radnik po završetku perioda prinudnog ili prisilnog rada dobije dozvolu za to, uz uslov da u toku perioda od dvije godine, ne izgubi pravo na besplatan povratak u domovinu.

Član 18

1. Prinidni ili prisilni rad za transport ljudi ili roba, kao što je rad nosača ili čamdžija, mora se ukinuti u što kraćem roku. Istovremeno nadležni organ vlasti ima obavezu da zvanično objavi propise kojima se, između ostalog, utvrdi (a) da će se takav rad koristiti samo u svrhu lakšeg kretanja administrativnih predstavnika (zvaničnika), kada su na dužnosti, ili za prevoz vladinih zaliha, ili u slučajevima veoma hitne potrebe, za transport lica koja nisu zvaničnici, (b) da će tako upotrebljeni radnici biti pregledani i dobiti potvrdu ljekara da su fizički sposobni, gdje je ljekarski pregled moguć, i da tamo gdje nije moguć u praksi da se lica koje zapošljava takve radnike drži odgovornim da se postara da su radnici fizički sposobni i da ne boluju od infektivnih i zaraznih bolesti, (c) najveću dozvoljenu težinu koju radnik smije da nosi, (d) koliko najviše mogu da budu udaljeni od svojih domova, (e) najveći broj dana mjesečno ili drugog perioda na koji smiju da budu odsutni od domova, uključujući i dane koje provode u vraćanju u svoje domove, i (f) lica koja imaju pravo da traže ovakvu vrstu prisilnog ili prinudnog rada do mjere do koje imaju pravo da ga traže.

2. U utvrđivanju maksimalno dozvoljenih veličina koje su predmet gore navedenih stavova (c), (d) i (e) nedležni organ vlasti mora imati u vidu relevantne faktore, uključujući i fizički razvoj populacije iz koje se odabiraju radnici za ovaj rad, prirodu zemlje kroz koju moraju da putuju i klimatske uslove.

3. Nadležni organ vlasti mora još i da se pobrine da uobičajeno dnevno putovanje ovih radnika ne bude dalje tako da odgovara prosječnom osmočasovnom radnom danu, ako se podrazumijeva da će se voditi računa ne samo o težini koja treba da se prenese i razdaljini koju treba preći, već i o prirodi puta, godišnjem dobu i svim ostalim relevantnim faktorima, i da kada su sati provedeni u putu duži od uobičajenog dnevnog putovanja, radnici dobiju nadoknadu po stopama koje su veće od uobičajenih (normalnih).

Član 19

1. Nadležni organ vlasti dužan je da autorizuje (dozvoli) pribjegavanje prinudnoj obradi zemlje samo kao metodu predostrožnosti protiv gladi ili nedostatka zaliha hrane i uvijek pod uslovom da hrana i proizvodi ostanu u vlasništvu lica ili zajednice koji ih proizvode.
2. Ništa što je ovim članom predviđeno ne smije se smatrati takvim da oslobađa od obaveze članove zajednice, gdje je proizvodnja organizirana na komunalnoj osnovi saglasno zakonu ili običaju i gdje proizvod ili svaka dobit koja se generiše od prodaje istih ostaje u vlasništvu zajednice, da obavljaju rad koji zajednica zahtijeva u skladu sa zakonom ili običajima.

Član 20

Zakoni kojima se predviđa kolektivno kažnjavanje u skladu sa kojima zajednica može biti kažnjena za zločine koje je počinio bilo koji njen član ne smiju sadržavati odredbe o prinudnom ili prisilnom radu zajednice kao jedan vid kazne.

Član 21

Prisilni ili prinudni rad ne smije se koristiti u podzemnom radu u rudnicima.

Član 22

Države članice koje su ratifikovale ovu konvenciju saglasne su da pruže godišnje izvještaje Međunarodnoj kancelariji rada, saglasno članu 22 Ustava Međunarodne organizacije rada, o mjerama koje preduzimaju u cilju primjene odredaba ove konvencije i koji će sadržavati što je moguće potpuniju informaciju u odnosu na svaku teritoriju na koju se odnosi, u pogledu kretanja prisilnog i prinudnog rada na toj teritoriji, razloge zbog kojih je došlo do takvog zaposlenja, stope bolesti i smrtnih slučajeva, radni sati, metode plaćanja zarada i stope zarada, i bilo koju drugu relevantnu informaciju.

Član 23

1. Da bi se odredbama ove konvencije dalo dejstvo, nadležni organ vlasti mora da donese potpune i precizne propise kojima se reguliše i potreba prisilnog ili prinudnog rada.
2. Ovi propisi moraju sadržavati, između ostalog, pravila kojima se svim licima kojima je prinudni ili prisilni rad nametnut dozvoljava da ulože žalbe na uslove rada organima vlasti kao i pravila kojima se obezbeđuje da će žalbe biti razmotrene i uzete u obzir.

Član 24

Moraju se preduzeti odgovarajuće mjere u cilju obezbjeđenja da svi propisi kojima se reguliše upotreba prinudnog ili prisilnog rada strogo primjenjuju, bilo putem proširenja dužnosti bilo kojeg postojećeg inspektorata rada koji je ustanovljen za inspekciju dobrovoljnog rada obuhvataju inspekciju prinudnog ili prisilnog rada ili na neki drugi odgovarajući način. Mjere se isto tako moraju preduzimati da se obezbijedi da se sa propisima upoznaju lica kojima je prinudni ili prisilni rad nametnut.

Član 25

Nezakonita iznuda prinudnog ili prisilnog rada je kažnjiva kao krivično djelo, pa je obaveza svake Članice koja ratifikuje ovu konvenciju da se pobrine da kazne koje se ustanovljavaju zakonom budu zaista adekvatne i da se striktno sprovode.

Član 26

1. Svaka članica Međunarodne organizacije rada koja ratifikuje konvenciju obavezuje se da je primjenjuje na teritoriji pod njenim suverenitetom, nadležnošću, zaštitu, sigurnošću, tutorstvom, vlasti, u onoj mjeri u kojoj ima pravo da prihvati obaveze koje se tiču unutrašnje nadležnosti; pod uslovom da, ako takva Članica želi da iskoristi mogućnosti date članom 32 konvencije Međunarodne organizacije rada, mora da priloži uz ratifikaciju izjavu kojom daje na znanje koje su to:

- (1) teritorije na kojima namjerava da primijeni odredbe ove konvencije bez izmjena;
- (2) teritorije na kojima namjerava da primijeni odredbe ove konvencije sa izmjenama, zajedno sa detaljima tih promjena;
- (3) teritorije u pogledu kojih zadržava svoju odluku.

2. Gore navedena izjava ima se smatrati za sastavni deo ratifikacije i mora imati snagu ratifikacije. Svaka Članica mora imati pravo, da u narednoj izjavi, otkaže u cjelini ili u nekom dijelu zadržanu odluku, u skladu sa odredbama alineja (2) i (3) ovog člana, iz prvobitne izjave.

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 27

Službena ratifikovanja ove konvencije u uslovima utvrđenim Ustavom MOR, dostavljaju se generalnom direktoru Međunarodnog biroa koji će ih registrovati.